*כוחלת משום צובעת גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך בנין בכך? אין *כדדרש רבי שמעון בן מנסיא "ויבן ה' אלהים את הצלע" מלמד שקילעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בניתא תניא *ר"ש בן אלעזר אומר גודלת כוחלת ופוקסת לעצמה פטורה, לחברתה חייבת וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר [ב]אשה לא תעביר *סרק על פניה מפני שצובעת תנו רבנן [ג]*החולב והמחבץ והמגבן כגרוגרת, המכבד והמרבץ והרודה חלות דבש: שגג בשבת חייב חטאת, הזיד ביום טוב לוקה ארבעים דברי ר' אליעזר וחכ"א אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות רב נחמן בר גוריא איקלע לנהרדעא, בעו מיניה חולב משום מאי מיחייב? אמר להו משום חולב, מחבץ משום מאי מיחייב? אמר להו משום מחבץ *מגבן משום מאי חייב? אמר להו משום מגבן, אמרו ליה רבך *קטיל קני באגמא הוה (I) אתא שאיל בי מדרשא (II) אמרו ליה חולב חייב משום מפרק, מחבץ חייב משום בורר, מגבן חייב משום בונה. המכבד, המרבץ, והרודה חלות דבש שגג בשבת חייב חטאת, הזיד ביו"ט לוקה ארבעים דברי רבי אליעזר *א"ר אלעזר מ"ט דר' אליעזר? דכתיב "ויטבול אותה ביערת הדבש" וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת. אמימר שרא זילחא במחוזא אמר: טעמא מאי אמור רבנן דילמא אתי לאשויי גומות, הכא ליכא גומות, רבא (א) תוספאה אשכחיה לרבינא דקא מצטער מהבלא ואמרי לה מר קשישא בריה דרבא אשכחיה לרב אשי דקא מצטער מהבלא, א"ל לא סבר לה מר להא דתניא הרוצה לרבץ את ביתו בשבת מביא עריבה מלאה מים ורוחץ פניו בזוית זו, ידיו בזוית זו, רגליו בזוית זו, ונמצא הבית מתרבץ מאליו א"ל *לאו אדעתאי, תנא אשה חכמה מרבצת ביתה בשבת *והאידנא דסבירא לן כר' שמעון שרי אפי' לכתחלה: **מתני'** *התולש מעציץ נקוב חייב, ושאינו נקוב פטור, ור"ש פוטר בזה ובזה: **גמ'** רמי ליה אביי לרבא ואמרי לה רבי חייא בר רב לרב- תנן רבי שמעון פוטר בזה ובזה אלמא נקוב לר"ש כשאינו נקוב משוי ליה ורמינהו ר"ש אומר אין בין נקוב לשאינו נקוב אלא

לעצמה פטורה · שאינה יכולה לבנות יפה ואין דרך בנין אלא אשה לחברתה שרואה ועושה: וכן · מילתא אחריתי דשבת לאיסורא: סרק · לבע אדום הוא הבא בקנים שקורין טיפוניי"ן: המחבץ · המעמיד החלב בקיבה ול"נ מחבץ עושה כמין כלי גמי ונותן הקפוי בתוכו ומי החלב שהן נסיובי נוטפין ונועצין אותן אגקיד"ש: המכבד · את הבית: והמרבץ · במים להרבץ את האבק שלא יעלה: חייב חטאת · לקמיה מפרש טעמא: והרודה חלות דבש חייב משום תולש (מחבץ חייב משום בורר) ומכבד ומרבץ משום בונה: אחד זה ואחד זה · אחד שבת ואחד יו"ט: משום שבות · דילמא כי כניס ליה מתמלאין הגומות שבבית מאליהן והוי בנין: קטיל קני באגמא · חותך קנים מן האגם הוה לא ידע לפרש משנה: מפרק · כמו מפרק משאוי שפורק אוכל ממקום שנתכסה בו והוי תולדת דש ואית דאמרי תולדה דקוצר, ולא היא, דלאו מחובר הוא אלא פקיד ועקיר וקאי בעטיני הדד כתבואה בקשיה, ולשון מפרק נמי לא שייך למימר אלא לשון תולש: בורר · אוכל מתוך פסולת: זילחא · לרבץ הבית ורצפת אבנים היתה °בכל העיר: מהבלא · שהיה אבק עולה ומרבה הבל: לאו אדעתאי · לא הואי זכור ורבותי פירשו לא סבירא לי: אשה חכמה · אשת ת"ח או בת ת"ח שמעה מאביה: מרבצת ביתה · רוחצת קיתוניות בזוית זו וכוסות בזוית זו: כרבי שמעון · דדבר שאין מתכוין מותר והמרבץ אינו מתכוין להדביק עפר בגומא ולהשוות הבית אלא שלא יעלה אבק: **מתני'** תולש מעציץ נקוב חייב · דהוי כמחובר דיונק מן הקרקע ע"י הנקב שמריח לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב בדופנו: אלא

החולב משום דש הוא · כדפי' בקונט' ואתיא ברייתא כר' יהודה דאמר יש דישה שלא בגידולי קרקע כדפרי' לעיל בפ' כלל גדול (לעיל דף עג:) וכן נראה לר"י דהוי כרבי יהודה אתיא דהא אסרי חכמים ביו"ט משום שבות ולר"ש שרי לקמן אפילו לכתחלה:

המכבד והמרבץ · תימה דע"כ מיירי דלא הוי פסיק רישיה שישוה הגומות דאי פסיק רישיה היכי שרי לקמן ר"ש לכתחילה הא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות וכיון דלא הוי פסיק רישיה אמאי מחייב ר' אליעזר חטאת האמר בפ' אמר להם הממונה (יומא ד' לד:) גבי צירוף עששיות דדבר דאין מתכוין מותר לר' יהודה מן התורה דלא הוי מלאכת מחשבת וי"ל דבהא פליגי דר' אליעזר סבר דהוי פסיק רישיה ורבנן סברי דלא הוי והא דאמר והאידנא דסבירא לן כר' שמעון שרי לכתחלה אע"ג דאפשר דסבר ר"ש דהוי פסיק רישיה מכל מקום הש"ס סבר כרבנן דלא הוי פסיק רישיה הילכך שרי לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש [עי' תוספות סנהדרין פה. ד"ה ור"ש]:

והרודה חלות דבש · תימה לר"י אמאי לוקה בי"ט ולרבי אליעזר ורבנן נמי לא פליגי אלא משום דלא חשבי לה מלאכה והא תנן בפ"ק דמגילה (דף ז:) אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה אומר אף מכשירי אוכל נפש וקאמר בגמ' מ"ט דת"ק אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין ורבי יהודה כתיב הוא וכתיב לכם כאן במכשירין שאפשר לעשותן מעי"ט וכאן במכשירין שא"א כו' מכלל דאוכל נפש שרי רבי יהודה אפי' באפשר ורבנן נמי משמע דלא פליגי אלא במכשירין ולא באוכל נפש ועוד דהך ברייתא כר' יהודה כדפרישית ועוד דבפ' תולין (לקמן דף קלז:) אמרינן דר' אליעזר סבר כרבי יהודה ועדיפא מדרבי יהודה ושרי אפילו אפשר לעשותן מעי"ט וליכא למימר דמיירי ברודה לצורך חול דמכ"מ תקשי למאן דאית ליה הואיל ואי מקלעי ליה אורחין בפרק אלו עוברין (פסחים ד' מו:) ועוד דהדי אליעזר גופיה אית ליה התם* הואיל ואור"י דאיכא לאוקמי ברודה סמוך לחשיכה דלא חזי תו לאורחין אי נמי בדבש שהדבורים בו אסור בהנאה דלא חזי לאכילה ומיהו תימה לר"י כיון דמותר לגבן בי"ט מן התורה אפילו באפשר (ג) אפילו לא יהא מותר מדרבנן אלא בדלא אפשר אם כן נפל ביתו בי"ט יהא מותר לבנותו בי"ט דמתוך שהותר בנין לצורך דמגבן הוי משום בונה כדאמר בסמוך הותר נמי שלא לצורך ובלבד שיהא צורך היום לאכול בתוכו שלא יכנו שרב ושמש וי"ל דאסור מדרבנן דהוי עובדא דחול כי היכי דאסורין טחינה והרקדה ביו"ט*:

שרא זילחא במחוזא · תימה דבשילהי תמיד נשחט (פס ד' סה.) תנן כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהכהנים מדיחים את העזרה שלא ברצון חכמים ומפרש בגמ'* דשלא ברצון חכמים היינו שלא ברצון ר' אליעזר דאי רבנן שבות הוא ואין שבות במקדש דתניא המכבד והמרבץ כו' ומדמוקי מתני' כר"א משמע דמחייב מדאורייתא אפי' בעזרה דאיכא רצפה והכא משמע דברצפה ליכא אשווי גומות וי"ל דבהדחה איכא אשווי גומות טפי שהיו מתמלאות הגומות שבין רובד לרובד א"נ בעזרה נמי לא אסור לר"א אלא משום שבות אטו היכא דליכא רצפה דאיכא חיוב חטאת לר"א וחמיר האי שבות וטובא אפילו במקדש וכמה שבות אשכחן במקדש (ג) בפ' בתרא דעירובין (דף קב:) אבל לרבנן לא חמיר האי שבות כיון דלאפי' בלא רצפה לא הוי לדידהו אלא איסורא דרבנן הלכך אינו נוהג במקדש:

והאידנא דקי"ל כר"ש שרי אפי' לכתחלה · בה"ג שרי כיבוד מהאי טעמא אפי' בדהוצין ואין נראה לר"י דבפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:) אמר ר' *אליעזר אף מכבדות של תמרה מותר לטלטלן ופריך אי מחמה לצל בהא לימא ר' *אליעזר אפי' בשל תמרה משמע דפשיטא ליה דליכא מאן דשרי אפי' לרבי שמעון משום דהוי מלאכתו לאיסור ואי שרי לכבד הוי מלאכתו להיתר אלא ודאי כיבוד אסור לכולי עלמא מפני שמזיז עפר ממקומו ולא שרינן הכא לרבי שמעון אלא דווקא ריבוץ:

ורמינהו רבי שמעון אומר אין בין נקוב כו' · · תימה מאי קפריך והא בהך ברייתא נמי קתני כמו במתני' דלכל מילי נקוב כשאינו נקוב בר מלענין הכשר זרעים בלבד ואי קשיא ליה מ"ש שבת מהכשר זרעים אם כן בלא משנה תקשי ליה ברייתא גופה מ"ש להכשר זרעים חשיב נקוב כמחובר ולענין שאר דברים חשוב כתלוש ואומר ר"ת דהכי פריך כיון דלענין שבת חשיב נקוב כשאינו נקוב אף על גב דהוי לקולא ופטור וכן לענין כלאים כ"ש (פ"ז מ"ח) כ"ש לענין הכשר זרעים אית לן לאחשוביה נקוב כשאינו נקוב דהוי לחומרא ובברייתא קתני דנקוב הוי כמחובר לענין הכשר זרעים שאינו מכשיר והכי פירושא דברייתא אין בין נקוב לשאינו

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה כג [וע"ל פכ"ג הל' יב כתב כוחלת משום כותבת וכתב הש"ג בשם ריצב"א ולא ידעתי לו ישוב אם לא שנאמר שנגרסא מיימוני היה כתוב גם בליטנא בתרא דכוחלת הוי משום כותבת ע"ש ולדעתי צריכים אנו לומר כן גם בסמג לאוין סה שכתב כוחלת משום כותבת וכ' אח"כ עיין בערוך ערך גדל כתב שגרסא במסקנא כוחלת משום כותבת גודלת ופוקסת משום בונה מעתה זכינו שגם הרמב"ם וסמג ואחריהם הרב מכרכסרה היה גרסתם כך ושוב אין מקום לתמיהות התי"ט ע"ש] סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שג סעיף כה:

לז ב מיי' שם הלכה כו סמג שם טוש"ע שם סעיף כו:

לז [ב] [מיי' פכ"ב שם הלכה כב כג טוש"ע שם סעיף כח]:

לז [ג] [מיי' פ"ז שם הלכה ו ופ"ה הל' ז ברי"ף פרק כלל גדול ד' לד. וברא"ש שם סי' ב]:

לח ג ד מיי' פכ"א מהל' שבת הל' ג ופ"ג שם טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף יג וסי' שלז סעי' ב:

לט ה מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שה סעיף כ:

מ ו מיי' שם הלכה יא ופכ"א הלכה יז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שיט סעיף יז:

מא ז מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה יג:

מב ח מיי' פכ"א שם הלכה ג סמג שם טוש"ע א"ח סי' שלז סעיף ב:

מג ט מיי' וסמג שם טוש"ע שם סעיף ה:

מד י מיי' פ"ח מהל' שבת הל' ג טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ז:

◆

רבינו חננאל

הוא אלא הכין מיבעי למגרס. איבעיא להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה ולא למגרס קטיה פיסקא מן ברייתא ואעיקר מתניתין קאי דתנן לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר דלא משכחת הא פלוגתא דרבי שמעון ורבנן אלא לענין זה אינו יכול וזה אינו יכול דלענין שניה'(אין)יכולין לית מאן דמחייב אלא ר' מאיר ולענין אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל חייב כמו דאיתא לעיל בשמעתא בהדיא הלכך הא מתנ' דרבנן מחייבין ור"ש פוטר ליתא אלא בזה אינו יכול וזה אינו יכול ועלה אמרי' הדין בעיא ותשובתו: המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו ואם הוציא כשיעור בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי ואם היה הכלי צריך לו חייב על זה ועל זה כגון שצריך לאוכל וצריך עוד לכלי אי נמי שאין יכול להוציא את האוכל אלא בכלי כגון התותין בא"י וכיוצא בהן ודייקינן מי אתינן למשמע מינה אבל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהוא כמי שהוציא אוכל בכלי תחד חייב שתים אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון ששגג על האוכלין והזיד [על] הכלי פי' והכי קאמר חייב ע"ז חטאת וע"ז (כוית) [כרת].מתקיף לה רב אשי וכו' כגון ששגג בזה ובזה ונודע לו על זה וחזר ונודע לו על זה ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל וכבר פרישנא לעיל בכלל גדול והכא קא מסתייע ר"י דאמר חייב שתים [דכתיב] על חטאתו והביא:ואת החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו אוקימנא באדם חי מפני שהוא נושא את עצמו ודברי הכל בין לר' נתן ובין לרבנן,אבל בבהמה חיה ועוף פליגי רבנן ור' נתן,רבנן מחייבי עלייהו דסברי אגב ביעותיה משרבטי נפשייהו ומתרשלין ואין נושאין את עצמן ור' נתן פטר (בחיים) [בכל בע"ח].א"ל רב אדא בר אבא לרבא הא דתנן לענין אין מוכרין בהמה גסה לנכרים בן בתירא מתיר בסוס ותניא עלה בן בתירא מתיר בסוס מפני שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת וסליק אדעתין שהוא נושא את האדם ואמר בן בתירא כר"נ דאמר חי נושא את עצמו ורבנן נמי קאמרי הכי היכי אמר בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד אלמא רבנן פליגי עלייהו לימא בן בתירא ור' נתן ורבנן אמרו דבר אחד? א"ל רבה רבנן באדם לבכך הוא המודו אבל כל בהמה חיה ועוף בין מתים בין חיים רבנן מחייבי עלייהו,ובן בתירא ור' נתן תרוייהו שאמרו דבר אחד לענין הוצאת בהמה חיה ועוף לאו לענין הוצאת אדם ודתניא מפני שהוא מלאכה שחייבין עליה חטאת לאו נשיאת אדם כדאסיקנא אדעתין מעיקרא אלא אפי' בסוס המיוחד לעופות קאמר,פליגי רבנן עליה,ומקשינן ומי איכא סוס מיוחד לעופות ואמרי' איכא (דבי זיידן) [דבי ווארן] תנן וכיוצא בו שהמלכים

מסורת הש"ס

כריתות כ. ערכין יט. [נדה מה: ע"ש]

[תוספ' פ"י]

[גירסת ערוך ערך] פסחים סה. [תוספ' פ"י]

[פי' במקפה גבינה ומקבן פתחי כתגב [illegible] של גבינה [illegible] צרון]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבא [illegible]: (ב) תוס' ד"ה [illegible] (ג) [illegible]

[כריתות כו. וש"נ]

[ערכין ק:]

[צ"ל אלעזר]

[צ"ל אלעזר]

גליון הש"ס גמ' והמגבן כגרוגרת. ע' לעיל דף עו ע"ב תד"ה כמלא: גמ' מ"ט דר"א דכתיב ויטבול. ע' פי' מ"ז דשביעית בפי' הרע"ב: רש"י ד"ה זילחא כו' בכל העיר. עי' לעיל כט ע"ב תד"ה גזירה ולקמן דף קמא ע"ב רש"י ד"ה קרקע:

נושא
חולב
מחבץ
מגבן

נושא
מכבד
מרבץ
רודה חלות דבש

נושא
לרבץ
רצפה
בשבת

נושא
שיטת ר"ש
בעציץ נקוב האם נחשב כמחובר לקרקע נקב:
• שבת (התולש ממנו)
• כבירה לקבל טומאה

*צד:
בגמ